

सॅद्रिय शेतीचा अंगीकार धुळे जिल्ह्यात घडतोय चमत्कार

सन २००२ - ०३ पासून

कृषी विभागामार्फत पंचवार्षिक कृती आराखड्याअंतर्गत सॅद्रिय शेती योजनेचा प्रामुख्याने विचार झाला. सॅद्रिय शेतीची स्वतंत्र योजना आखण्यात आली. तिचा प्रचार व प्रसारासाठी एक महत्वाकांक्षी अभियान राबवण्यात आले. त्यासाठी रु.२७.४१ कोटी निधी राखून ठेवण्यात आला. ही योजना अधिक भरीवपणे व कृतिशीलपणे राबवली जावी, यासाठी गांडूळखत उत्पादन युनिट, बायोडायनॅमिक कंपोस्ट युनिट, हिरवळीचे खत, बियाणे वापर या घटकांना शासनामार्फत अनुदान देण्यात आले. या योजनेला शेतकऱ्यांचा उत्साही प्रतिसाद लाभला. अनेक जणांनी या योजनेचा लाभ घेतला; विशेषतः धुळे जिल्ह्यात या योजनेला शेतकऱ्यांचा अतिशय प्रोत्साहनात्मक सहभाग होता. सन २००३ मध्ये खऱ्या अर्थाने सॅद्रिय शेतीची धुळे जिल्ह्यात सुरुवात झाली आणि आज १६१ गावांमध्ये १४,१५० हेक्टर क्षेत्रावर सॅद्रिय शेती होत आहे. १२५० शेतकरी सॅद्रिय शेतीचा प्रत्यक्ष अवलंब करीत आहेत. विशेषतः धुळ्यासह सिंदखेड, शिरपूर, साक्री हे तालुके याबाबत आघाडीवर आहेत. मोठ्या उमेदीने सॅद्रिय शेतीची वाटचाल करणाऱ्या या शेतकऱ्यांचे क्षेत्र लवकरात लवकर प्रमाणीकरणाखाली आणण्यात येईल. या सगळ्या प्रयत्नांमध्ये आनंदाची बाब म्हणजे सॅद्रिय शेतीमालाला बाजारात ग्राहकांकडून विशेष मागणी आहे. या वर्षी सॅद्रिय पद्धतीने काढलेल्या कापसाची १०,००० क्विंटल विक्री झाली. रु.३०००/- प्रति क्विंटल दर मिळाला. १५% प्रिमियमसह वाढलेल्या या दरामुळे शेतकरीही समाधानी झाला. याचप्रकारे सॅद्रिय गहू रु. २५००/- क्विंटल विक्री झाली असून, प्रति क्विंटल दर १४०० ते २००० रुपये मिळाला आहे.

ज्वारी, बाजरी, तांदूळ, मका, मूग, उडीद, तूर, माठ, हरभरा, सर्व

साधारणतः गेल्या १० वर्षांपासून सॅद्रिय शेतीच्या विचारांचं बीज महाराष्ट्राच्या कृषी क्षेत्रात चांगलंच रुजलं आहे. अभ्यासू, प्रयोगशील व उत्साही प्रगत शेतकऱ्यांनी सॅद्रिय शेतीच्या या विचारांचं रोपटं लावलं आणि आज शासनाच्या प्रयत्नांनी त्याला संजीवक शक्ती मिळून हे रोपटं चांगलंच वाळसं धरू लागलं आहे. धुळे जिल्ह्यासारख्या काही ठिकाणी या रोपट्याचा वृक्ष होतो आहे.

जयंत देशमुख
कृषी संचालक (विस्तार)
कृषी आयुक्तालय
साखर संकुल पुणे ५,

डाळी, तीळ, गूळ, सोयाबीन, भुईमूग, नागली, हळद, मोहरी, चवळी, आवळा, सीताफळ, मोसंबी, लिंबू, पपई, कांदा, मिरची, पालक इ. सॅद्रिय प्रमाणित शेतमाल विक्री करण्यात येत होता.

आजमितीस सर्व सॅद्रिय शेतमाल आर्ट ऑफ लिव्हिंग, पतंजली परिवार, कॉलनी एरिया, तसेच मित्र परिवार व नातेवाईक या माध्यमांतून विकला जात आहे. शेतकऱ्यांच्या शेतीसाठी लागणाऱ्या निविष्टांवरचा खर्च कमी व्हावा; यासाठी सॅद्रिय शेतीखालील क्षेत्र वाढणे आवश्यक आहे. घातक आणि नुकसानकारक महागड्या रसायनांना पर्याय म्हणून जैविक व सॅद्रिय निविष्टांचा वापर करून शेतीमधील निसर्गाचा समतोल राखण्यासाठी आणि उत्पादनाचा दर्जा गुणवत्तापूर्ण होण्यासाठी सॅद्रिय शेती

योजना मुख्यतः राबवली जावी, असे शासनाचे धोरण आहे.

शासनाने डिसेंबर २००९ मध्ये पुणे येथे महाऑर्गॅनिक प्रदर्शन भरवले होते. त्याला शेतकरी व ग्राहक दोहोंचाही अतिशय चांगला प्रतिसाद लाभला. यावरून सॅद्रिय शेतीला उत्तम भवितव्य असून, रसायनांशिवाय असलेला नैसर्गिक शुद्ध स्वरूपातला कृषिमाल उत्पादन वाढावे. यासाठी असलेली शासनाची सॅद्रिय शेती योजना निश्चितच फलद्रूप ठरेल. धुळे जिल्ह्याचे सॅद्रिय शेतीतील यश पाहून राज्यातील बाकीचेही जिल्हे त्यांचे अनुकरण करतील, अशी आशा वाटते.

धुळे जिल्ह्यात जर सॅद्रिय शेतीचा अंगीकार केल्यामुळे यशाचा चमत्कार दिसू शकतो, तर इतर जिल्ह्यांतील शेतकऱ्यांनीही ठाम निर्धार करून सॅद्रिय शेतीचा अवलंब करावा, अशी शुभकामना दिवाळीच्या निमित्त शेतकऱ्यांना देताना, सुखसमृद्धीची दिवाळी खऱ्या अर्थाने साजरी व्हावी, असे मनापासून वाटते आहे.